

Hoofdstuk 5: Zeventig weken – “Weet dan en versta”

In Dan.9:25 vinden we een belangrijke voorzegging die de kern van Gabriëls betoog vormt:

“Weet dan, en versta: van den uitgang des woords, om te doen wederkeren, en om Jeruzalem te bouwen, tot op Messias, den Vorst, zijn zeven weken, en twee en zestig weken; de straten en de grachten zullen wederom gebouwd worden, doch in benauwdheid der tijden” (Dan. 9:25, Statenvertaling).

Op grond van dit Schriftwoord verwachtten de gelovigen in de dagen van de Here Jezus, dat God spoedig naar Zijn volk zou omzien en het “ vertroosting” of “verlossing” zou schenken. De aangekondigde wachttijd was verstreken. Volgens de Hebreeuwse tekst van Dan. 9:25 zei de engel tegen Daniël:

“En je zult weten en je zult verstandig zijn. Vanaf uitgaan van woord om terug te keren en om te bouwen Jeruzalem tot aan gezalfde, vorst: zevens zeven en zevens tweeënzestig. Ze zal terugkeren en ze wordt gebouwd, plein en bolwerk, en in druk van de tijden”.

Wanneer de Messias zou komen

De engel noemde een beginpunt, dat na “zeven zevens en tweeënzestig zevens”, dus negen-en-zestig jaarweken, zou worden gevolgd door een geweldig eindpunt. De termijn was begonnen bij “de uitgang van het woord, om te doen wederkeren, en om Jeruzalem te bouwen” (Dan. 9:25). Dat woord was uitgegaan op het moment dat Daniël begon te bidden en te smeken (Dan. 9:23). Het beginpunt van de 69 weken was daarmee vastgelegd. Wanneer er gerekend vanaf het moment dat Daniël begon te bidden precies 69 weken waren verstreken, zou er een “Gezalfde”, een “vorst”, in Judea verschijnen. De tijd was dan “vervuld” en “de volheid des tijds” was aangebroken.

Gabriël verdeelde de gestelde termijn van 69 “zevens” in een periode van 7 die door een periode van 62 zou worden gevolgd. Deze verdeling hield verband met de toestand van Jeruzalem. Daniël had gevraagd of Gods “toorn en grimmigheid” zich van stad en heiligdom mochten afwenden, en of de HERE acht mocht slaan op haar “verwoestingen” (Dan. 9:16-19). In antwoord op dat gebed zei de engel: “Ze zal terugkeren en ze wordt gebouwd, plein en bolwerk, en in druk van de tijden”. De “dochter Sions” zou uit Babel terugkeren en Jeruzalem zou worden herbouwd. Dit herstel zou vanwege allerlei tegenstand langzaam verlopen. In de verslagen van Ezra en Nehemia kunnen we lezen met hoeveel problemen de bouw gepaard is gegaan. Volgens de engel zouden er “zeven zevens” met het herstel zijn gemoeid, dat wil zeggen: vijftig jaar, als ook het jubeljaar werd meegerekend. Maar met Gods hulp zou de stad uiteindelijk herrijzen.

Over de 62 jaarweken die daarop zouden volgen verschaft de engel weinig informatie. We mogen veronderstellen, dat de stad tijdens deze periode zou blijven bestaan. En na verloop van 62 weken zou er een gezalfde zijn.

De titel “vorst” waarmee Gabriël deze Gezalfde aanduidt (Hebr. *nagid*) betekent: “hoofd”, “aanvoerder”, “leider”, of “bestuurder”. Het is niet het gewone woord voor “koning” (Hebr. *melek*). In het Nieuwe Testament wordt deze titel aan de Here Jezus gegeven. Over Hem lezen we namelijk:

“De Vorst (Gr. *archegos*) van het leven echter hebt u gedood, die God heeft opgewekt uit [de] doden, van Wie wij getuigen zijn” (Hand. 3:15).

“Deze heeft God als Overste Leidsman (Gr. *archegos*) en Heiland door Zijn rechterhand verhoogd om aan Israël bekering en vergeving van zonden te geven” (Hand. 5:31)

“Want het paste Hem, om Wie alle dingen zijn en door Wie alle dingen zijn, dat Hij, om vele zonen tot heerlijkheid te leiden, de Overste Leidsman (Gr. *archegos*) van hun behoudenis door lijden volmaakte” (Hebr. 2:10)

“Wij zien op Jezus, de Overste Leidsman (Gr. *archegos*) en Voleinder van het geloof, die om de vreugde die vóór Hem lag, [het] kruis heeft verdragen, terwijl Hij [de] schande heeft veracht” (Hebr. 12:2)

Een *archegos* of een *nagid* is een leider die vooropgaat. Hij slaat als eerste een wig in de gelederen van de vijand, en baant een pad waarop anderen hem volgen.

Als we aan een historicus zouden vragen hoeveel jaren er zijn verstreken tussen het smeekgebed van Daniël en het optreden van de Here Jezus, dan zouden we waarschijnlijk niet het antwoord krijgen: 492 of 493 jaren²⁰. Volgens zo’n deskundige komt dit getal niet overeen met de chronologie van het Perzische rijk.

Die chronologie is gebaseerd op de “Canon” van Ptolemaeus, een astronoom die leefde in de tweede eeuw na Christus. Ptolemaeus heeft een lijst van koningen opgesteld die over het Perzische wereldrijk geregeerd hebben, vanaf Cyrus tot Alexander de Grote. Volgens Ptolemaeus heeft dat tijdperk 205 jaar geduurd, maar de (astronomische) bewijzen die hij hiervoor geeft zijn aanvechtbaar. Wie de regeringsduur van koningen aan de hand van zonsverduisteringen wil vaststellen, loopt het risico dat historische gebeurtenissen aan een verkeerde eclips worden gekoppeld. De Canon van Ptolemaeus wijkt af van de Joodse overlevering die van ouder datum is. Volgens de Joden duurde het genoemde tijdperk korter.

²⁰ 69 maal 7, plus 9 of 10 jubeljaren.

Over het aantal jaren dat er verliep tussen Daniëls gebed en het optreden van de Here Jezus hebben we in feite geen betrouwbare buiten-Bijbelse informatie. We weten slechts één ding zeker: In de dagen van Johannes de dooper en van de Here Jezus waren vele Israëlieten ervan overtuigd, dat “de tijd was vervuld” en de “volheid des tijds” was aangebroken. Ze meenden dat God spoedig naar Zijn volk zou omzien en het “verlossing” en “ vertroosting” zou schenken.

De beginwoorden van Dan. 9:25 (“Weet dan en versta”) luiden in het Hebreeuws letterlijk: “En je zult wéten, en je zult verständig zijn”. Vergelijkbare woorden vinden we in het boek Openbaring: “Hier is de wijsheid. Wie verstand heeft, laat die het getal van het beest berekenen, want het is [het] getal van een mens...” (Openb. 13:18). In beide teksten gaat het om dingen, waarover mensen een andere mening hebben dan hun Schepper. De volken zullen het “beest” beschouwen als een persoon, waartegen niemand zich kan verzetten. Maar wie verstand heeft (omdat hij ontzag koestert voor God die heeft gesproken), beseft dat deze imponerende machthebber slechts een mens is (Openb. 13:18). Talloze “deskundigen” hebben de voorzegging van de engel in twijfel getrokken. Maar wie God op Zijn woord gelooft, mag wéten en zal verstandig zijn. De Gezalfde is op het aangekondigde tijdstip verschenen (Dan. 9:25). “Jezus Christus is in vlees gekomen” (1 Joh. 4:3). Bij Zijn doop in de Jordaan daalde de Geest op Hem neer. Toen werd Hij gezalfd voor Zijn messiaanse taak (Mat. 3:13-17, Mar. 1:9-11, Luk. 3:21-22).

Afgesneden

Nadat hij de terugkeer van de inwoners en de herbouw van Jeruzalem had beschreven, waarna de stad gedurende twee-en-zestig weken zou blijven bestaan, merkte de engel op:

“En na die twee en zestig weken zal de Messias uitgeroeid worden, maar het zal niet voor Hem zelve zijn” (Dan. 9:26a, SV).

In het Hebreeuws staat hier letterlijk: “En na de zeven zestig en twee zal hij afgesneden worden, gezalfde, en er is niets aan hem” [of: hij heeft niets].

Deze gezalfde zou er zijn wanneer er “zeven zeven” en “tweeënzestig zeven” waren verstreken. Wanneer de “volheid des tijds” was gekomen, zou God hem doen verschijnen (Dan. 9:25). Op een *later* tijdstip zou hij worden “afgesneden”. Over dat “afsnijden” wordt gezegd, dat het “na de zeven zestig en twee” zou plaatsvinden. Hoeveel tijd er tussen de zalving van de “vorst” en zijn afsnijding zou verlopen wordt in vers 25 niet vermeld. Omdat Gabriël over “zeventig zeven” had gesproken (Dan. 9:24), en omdat het afsnijden van de gezalfde zou plaatsvinden na de herbouw van Jeruzalem in zeven weken en na de tweeënzestig weken die op dit herstel zouden volgen, mogen we aannemen dat de gezalfde zou worden afgesneden in de *zeventigste* week.

“Afsnijden” betekent in de Bijbel: “ombrengen”, “uitroeien” of “doden”²¹. De gezalfde zou een gewelddadige dood sterven en zijn leven niet kunnen voltooien.

“En er is niets aan hem” kan betekenen: “terwijl er niets tegen hem is”. Over de gezalfde zou een doodvonnis worden uitgesproken, hoewel hij volmaakt onschuldig was. Maar de bijzin kan óók betekenen: “hij heeft niets”. Hij zou geen enkele koninklijke waardigheid bezitten: geen aanzien, geen koninkrijk, geen leger en geen onderdanen.

Het betoog van de engel, dat met “Weet dan en versta” wordt ingeleid, heeft de vorm van een complexe inversie (“ABABABABA”). De onderwerpen zijn: de stad Jeruzalem (A), en: een gezalfde (B). Vijf zinsdelen hebben betrekking op *Jeruzalem* en vier zinsdelen op de *vorst* die God heeft gezalfd (vers 25-27).

A. “Van de uitgang des woords om te doen wederkeren en om Jeruzalem te bouwen

B. tot op Messias, den Vorst,

A. zijn zeven weken

B. en twee-en-zestig weken.

A. De straten, en de grachten zullen wederom gebouwd worden, doch in benauwdheid der tijden.

B. En na die twee en zestig weken zal de Messias uitgeroeid worden, maar het zal niet voor hemzelve zijn.

A. En een volk des vorsten, hetwelk komen zal, zal de stad en het heiligdom verderven, en zijn einde zal zijn met een overstromenden vloed, en tot het einde toe zal er krijg zijn, en vastelijk besloten verwoestingen.

B. En hij zal velen het verbond versterken een week; en in de helft der week zal hij het slachtoffer en het spijsoffer doen ophouden.

A. En over den gruwelijken vleugel zal een verwoester zijn, ook tot de voleinding toe, die vastelijk besloten zijnde, zal uitgestort worden over den verwoeste” (Dan. 9:25-27, Statenvertaling).

Opnieuw verwoest !

Nadat hij het afsnijden van de gezalfde had beschreven sprak de engel opnieuw over het lot van Jeruzalem. De Hebreeuwse tekst zegt:

“En de stad en het heiligdom zal verwoesten volk van vorst de komende, en einde ervan in de overstroming, en tot het einde oorlog, besloten verlatenheden”

²¹ In Gen. 9:11 betekent “afsnijden”: “door verdrinking omkomen”, in Gen 41:36 “van honger omkomen”, en in Exod. 31:14: “gedood worden”.

Wanneer stad en heiligdom verwoest zouden worden vertelde de engel niet, maar gezien het voorafgaande zou dit na het afsnijden van de gezalfde plaats vinden. Tussen het afsnijden van de gezalfde en de uiteindelijke verwoesting van Jeruzalem zou er enige tijd verlopen, want de engel kondigde aan, dat er “tot het einde oorlog” zou zijn. De verwoesting van de stad zou het gevolg zijn van de oorlogshandelingen van het volk van een komend vorst. Het einde van Jeruzalem zou “in de overstroming zijn”. In de Bijbel is dit beeldspraak voor het overspoeld raken van het land door een vijandelijk leger (vgl. Dan. 11:22). “Vorst de komende” betekent in het Hebreeuws “een vorst die van ver komt”, dus: “een buitenlands vorst”. Door de toevoeging “de komende” wordt deze vorst van de eerder genoemde gezalfde onderscheiden. De gezalfde was door de engel óók een “vorst” genoemd, maar Hij was een vorst *uit Israël* en geen “komend” vorst (dat wil zeggen: niet de aanvoerder van een vreemd volk) ²².

In Zijn onderwijs knoopte de Here Jezus bij deze voorzegging van Gabriël aan. Op de dag waarop Hij Jeruzalem binnenreed profeteerde Hij:

“Er zullen dagen over u komen dat uw vijanden een wal rondom u zullen opwerpen en u zullen omsingelen en u van alle zijden benauwen; en zij zullen u met de grond gelijkmaken met uw kinderen in u; en zij zullen in u geen steen op [de andere] steen laten, aangezien u de tijd waarin naar u werd omgezien, niet hebt erkend” (Luk. 19:43-44).

Over de tempel zei Hij tegen Zijn discipelen:

“Ziet u dit alles niet? Voorwaar, Ik zeg u: er zal hier geen enkele steen op [de andere] steen gelaten worden die niet zal worden afgebroken” (Matth. 24:2, Mar. 13:2, Luk. 21:6).

En tegen de Farizeeën en Schriftgeleerden zei Hij: “Zie, uw huis wordt aan u overgelaten” (Luk. 13:35, Mat. 23:38)

Het slot van Dan. 9:26 is door vertalers weergegeven als: “vastelijk besloten verwoestingen” (SV), of: “verwoestingen, waartoe vast besloten is”. Het slot van de zin is echter niet afgeleid van het werkwoord “verwoesten”, maar van een ander woord dat op de meeste plaatsen als “verlaten” is weergegeven (zie b.v. Lev. 26:22). De vertalers hadden dus ook kunnen schrijven: “verlatingen, waartoe vast besloten is”.

²² Ontleend aan: J.J.le Roy, *Beschouwing der Voorzeggingen des Ouden en Nieuwen Testaments, betreffende het nog Toekomstige*, in overeenstemming met elkander en met de Openbaring van Johannes. Amsterdam, 1846.

Stad en tempel zouden worden verwoest omdat de HERE die had verlaten. Dit “verlaten” of “overlaten” (d.w.z. leeg achterlaten) was in de evangeliën aangekondigd (Luk. 13:35, Mat. 23:38). De profetie van de engel werd vervuld in het jaar 70, toen Jeruzalem werd verwoest door de Romeinen.

* * * * *